

GEMENGD BROEDPAAR DOUGALLS STERN MET DOUGALLS X VISDIEF-HYBRIDE IN ZEEBRUGGE (BELGIË)

MIXED BREEDING PAIR ROSEATE TERN AND HYBRID ROSEATE X COMMON TERN IN ZEEBRUGGE, BELGIUM

Courtens W., E.W.M. Stienen, M. Van de Walle & H. Verstraete 2008. Gemengd broedpaar Dougalls Stern met Dougalls X Visdief-hybride in Zeebrugge (België). *Sula* 21(3): 123-131. In 2008, a mixed pair of a Roseate Tern *Sterna dougallii* and a hybrid Roseate X Common Tern *S. hirundo* nested at an artificial peninsula in the port of Zeebrugge, Belgium. Although more Roseate Terns (at least 9 individuals) and hybrids (at least 3) have visited the large colony of Common Terns, only one pair nested here before. The female Roseate Tern was ringed in 2004 as a chick at Lady's Island Lake, Wexford, Ireland. At first sight and based on sound, her partner appeared to be a Common Tern, but close examination of a photo revealed that it had several Roseate Tern characteristics. The two-egg clutch was completed 13 June 2008 and the first chick hatched 4 July. Both eggs and chicks showed characteristics intermediate between Common and Roseate Tern. The pair probably fledged one chick. Hybridisation between Roseate and Common Tern is described in literature and also successful breeding of their hybrid offspring has been mentioned. This is to our knowledge, however, the first documented report of a mixed pair Roseate Tern and hybrid Roseate X Common Tern in Europe.

Keywords: *Sterna hirundo* - *Sterna dougallii* – hybridisation - Belgium

De westelijke voorhaven van Zeebrugge (B) oefent al vele jaren een grote aantrekkingskracht uit op meeuwen en sterns (Courtens & Stienen 2004). Omdat veel van de oorspronkelijke broedplaatsen werden of zullen worden ontwikkeld tot bedrijventerreinen, werd in de winter 1999/2000 een alternatief broedgebied voor de sterns opgespoten aan de binnenzijde van de oostelijke strekdam. Dit zogenaamde “Sternenschiereiland” had vrij snel succes met de eerste broedgevallen van Dwergstern *Sternula albifrons* in 2000, Visdief *Sterna hirundo* in 2002 en Grote Stern *S. sandvicensis* in 2004. Het maximum aantal broedparen van Kokmeeuw *Chroicocephalus ridibundus*, Dwergstern, Visdief en Grote Stern bedroeg respectievelijk 844, 150, 2791 en 4067. Deze grote kolonies oefenen kennelijk aantrekkingskracht uit op Dougalls Sterns *Sterna dougallii*, een zeldzame soort in België. Zowel in 2007 als in 2008 lag het aantal waarnemingen van deze soort opvallend hoog. Waar in de meeste jaren

maximaal één of enkele vogels zijn gezien, werd in 2007 een achttal verschillende adulte vogels waargenomen. In 2008 werden minstens negen zuivere Dougalls Sterns opgemerkt, alsmede drie tot vier hybriden (vermoedelijk allemaal Dougalls Stern X Visdief). Twee van deze individuen, een zuivere Dougalls Stern en een hybride Dougalls Stern X Visdief kwamen in 2008 tot broeden op het schiereiland. In dit artikel maken we melding van dit broedgeval en beschrijven we de uiterlijke kenmerken van de adulte vogels, hun eieren en kuikens.

Verloop van de waarnemingen

De eerste Dougalls Stern werd op 28 mei 2008 voor het eerst alarmerend boven de visdievenkolonie gezien. Ook de volgende dagen werd deze vogel regelmatig roepend boven de kolonie opgemerkt. Op 4 juni werd een copulatie vastgesteld tussen deze Dougalls Stern en een (vermeende) Visdief. Aangezien de Dougalls Stern tijdens de copulatie onder zat, namen we aan dat het een wijfje was. De Dougalls-ouder werd meestal aangevallen door naburige Visdieven wanneer zij in de buurt van het nest vloog, de vermeende visdiefouder bleef steeds ongemoeid.

Op 11 juni 2008 werd een eerste ei gevonden, op 13 juni het tweede. Dit is laat in vergelijking met de gemiddelde legdatum (29 mei) in de grootste Europese Dougalls sternkolonie in Rockabill, Ierland (Ratcliffe *et al.* 2004). De gemiddelde legstart van de opgevolgde visdiefnesten op het Sternenschiereiland in Zeebrugge in 2008 was 22 mei (eigen waarnemingen INBO). Op 20 juni werd de Dougalls-ouder op het nest gevangen. Om dit legsel te kunnen volgen werd op 30 juni een omheining van 50 cm hoog kippengaas met een diameter van ongeveer 3 m rond het nest geplaatst (zg. *enclosure*). De twee eieren kwamen op 4 en 6 juli uit en de kuikens werden op 5 en 7 juli van een metalen ring voorzien. Opvallend was dat de Dougalls-ouder nagenoeg steeds bij de jongen bleef, terwijl de vermeende Visdief voedsel aanbracht. Op 11 juli werd het oudste jong dood gevonden. Het tweede kuiken groeide goed op, hoewel de vleugel iets langzamer groeide dan die van een doorsnee visdiefkuiken (Fig. 1). Na 20 juli werd het echter regelmatig alleen gelaten bij het nest en werd het vaak gepikt door een Stormmeeuw. Vermoedelijk was de visdiefouder vertrokken en moest de Dougalls instaan voor zowel

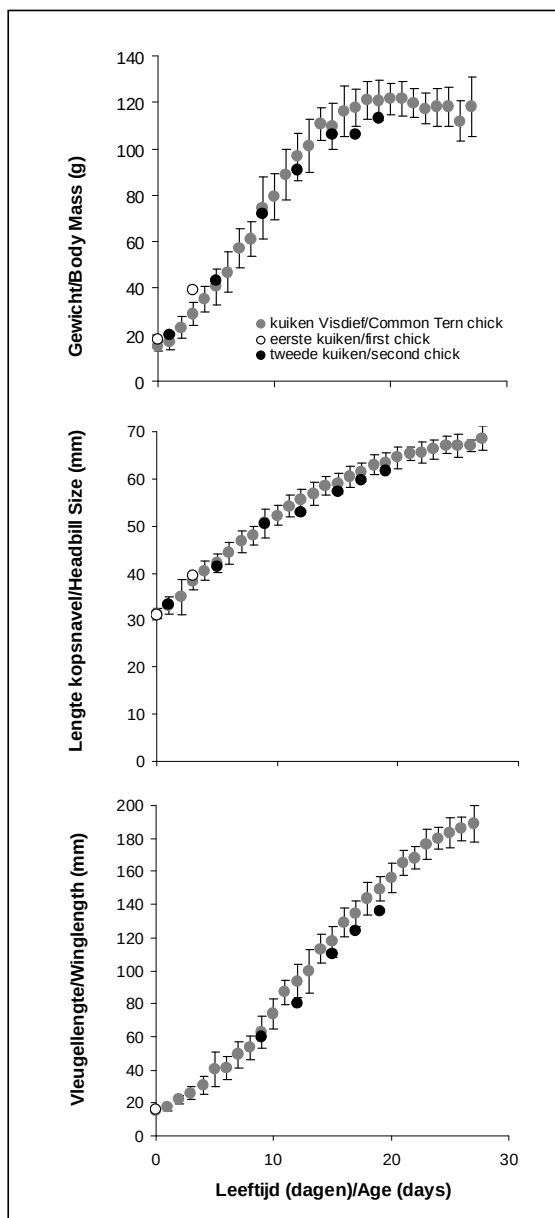
de bescherming als de voedselvoorziening. Dit uitte zich in een lager gewicht dan gemiddeld bij visdiefkuikens van dezelfde leeftijd werd gevonden. Het jong werd voor het laatst gezien op 26 juli. Bij een volgende controle op 28 juli was het jong verdwenen uit de enclosure.

Het is onzeker of het jong is uitgevlogen of werd gepredeerd. Bij de laatste meting op 25 juli bedroeg de vleugellengte 136 mm. Uit metingen aan visdiefjongen weten we dat ze meestal kunnen vliegen vanaf een vleugellengte van 170 mm en in uitzonderlijke gevallen vanaf 160 mm (eigen waarnemingen INBO). Uitgaande van een groei van 7,4 mm per dag (eigen waarnemingen INBO) zou de vleugel op 28 juli 159 mm lang zijn en kon het bewuste kuiken dus net niet vliegen. Het is echter niet uitgesloten dat het gebruik makend van een stevige windvlaag toch uit de enclosure is kunnen ontsnappen.

Beschrijving

Nestplaats - De nestplaats bevond zich aan de rand van de visdievenkolonie aan de uiterste zuidpunt van het Schiereiland (Figuur 2). Het nest lag een 15-tal meter boven de vloedlijn op een nagenoeg kaal, met stenen bezaaid stuk strand onder een ijle pol Helmgras *Ammophila arenaria* (Figuur 2). Het bestond uit een eenvoudig kuiltje in het zand zonder bekleding.

Eieren - De eieren waren licht olijfgroen met een dichte, donkerbruine fijne spikkeling en een aantal grotere vlekken (Fig. 3). Hiermee weken ze af van het 'gemiddelde' ei van zowel de Dougalls Stern als van de Visdief. De grondkleur leunde aan tegen deze van Visdiefjes, maar de groenige tint is abnormaal voor eieren van Dougalls Stern (Ratcliffe *et al.* 2004). De spikkeling van de eieren was dan weer fijner en dichter dan gemiddeld bij eieren van Visdief in Zeebrugge het geval is en lijkt meer op de tekening van eieren van Dougalls Sterns. Beide eieren, maar vooral het eerste (ei1: 45.5 x 29.8mm, ei2: 42.5 x 29.4mm), waren langer dan het gemiddelde visdiefei in Zeebrugge in 2008 (gemiddeld: 41.6 x 30.3 mm, langste ei:

Figuur 1. Gewicht, koplengte en vleugellengte van de twee hybride kuikens in vergelijking met zuivere visdiefkuikens in 2008 (gemiddelde $\pm$ SD, $n = 98$). – Body mass, head length and wing length of the two hybrid chicks in comparison with pure Common Tern chicks in 2008 (mean $\pm$ SD, $n = 98$).

*Figuur 2. Nestplaats van het paartje Dougalls Stern x hybride Dougalls Stern * Visdief*
– Nestsite of the mixed breeding pair Roseate Tern x Roseate Tern * Common Tern
(W. Courtens).

45.5 x 29.8 mm, breedste ei 42.5 x 32.1 mm; n = 122). De maten van het eerste ei waren dus identiek aan die van het langste visdiefei in 2008. Eieren van Dougalls Stern in Rockabill (Ierland) waren in de periode 2002-2004 gemiddeld 43.5-44.2 mm lang en 29.6-30.2 mm breed (Ratcliffe *et al.* 2004).

Kuikens - De donsjongen hadden vrij 'stekelige' donsveren en leken daardoor meer op een Dougalls Stern dan op een Visdief (Figuur 4). De grondkleur en het vlekkenpatroon verschilden daarentegen nauwelijks van dat van een visdiefkuiken. Naarmate de kuikens ouder werden waren ze steeds minder goed te onderscheiden van een normaal visdiefkuiken.

Adulte vogels - De adulte Dougalls Stern bleek net zoals de meeste vogels die de laatste jaren in Zeebrugge werden gezien geringd (Fig. 5). Links

droeg de vogel een BTO-ring (SR14895), rechts een metaalring met de code 95S8. De vogel werd op 22 juli 2004 als pullus geringd in de kolonie van Lady's Island Lake in Wexford (Ierland). Dit was de eerste terugmelding van dit individu.

*Figuur 3. Eieren van het paartje Dougalls Stern x hybride Dougalls Stern * Visdief – Eggs of the mixed breeding pair Roseate Tern x Roseate Tern * Common Tern (W. Courtens).*

Het mannetje van het paartje werd gedurende het volledige broedseizoen als Visdief beschouwd. De vogel was slechts van op grote afstand te bekijken en leek in niets van Visdief af te wijken, zij het dat hij wel een vrij donkere snavel had (Figuur 6). Het was pas na het zien van een gedetailleerde foto dat werd opgemerkt dat het wel eens om een hybride kon gaan (met dank aan Peter Adriaens). Dit bleek na het opvragen van andere foto's inderdaad het geval. Verschilpunten met Visdief zijn de lange staart (staartprojectie ca. 3 cm), de volledig witte buitenste staartpennen, de brede witte randen aan de binnenste handpennen en de donkere snavel. De mantelkleur was nagenoeg even donker als bij een Visdief, ook de borst was grijsig. De roep viel niet op

tussen Visdieven in tegenstelling tot de rauwe roep van de Dougalls Stern. Het is niet duidelijk of deze vogel een F1-hybride (eerste-generatie hybride) dan wel een F2-hybride (tweede-generatiehybride) of een terugkruising was.

*Figuur 4. Jong van het paartje Dougalls Stern x hybride Dougalls Stern * Visdief – Chick of the breeding pair Roseate Tern x Roseate Tern * Common Tern (W. Courtens).*

Discussie

In 2008 werd zowel op 13 juni als op 20 juni een baltsend paartje Dougalls Sterns gezien boven het Sternenschiereiland te Zeebrugge, maar tot een broedgeval kwam het echter niet. Dit is het eerste gedocumenteerde Europese broedgeval van Dougalls Stern met een hybride Dougalls Stern x Visdief. Hays (1975) beschrijft succesvolle broedgevallen van hybriden Dougalls Stern x Visdief onderling, met Visdief en met Dougalls Stern op

Great Gull Island (New York). In 1995 werd in de westelijke voorhaven van Zeebrugge een broedgeval tussen een hybride Dougalls Stern x Visdief en een Visdief genoteerd. De hybride leek vrij sterk op een Dougalls Stern maar verschilde door een iets langere vleugels, grijze bovendelen, intermediair tussen Dougalls Stern en Visdief, een donkere handvleugel achterrand en een visdiefachtige alarmroep. Dit paar bracht mogelijk één jong groot (De Ruwe & De Smet, 1997).

Gemengde broedgevallen van zuivere Dougalls Sterns met zuivere Visdiefjes werden al vrij vaak vastgesteld. In het Zwin bij Knokke (België) was er van 1976 tot en met 1987 jaarlijks een gemengd paar aanwezig dat in zeven jaren ook daadwerkelijk tot broeden kwam (De Ruwe & De Smet 1997). In 1979 waren er zelfs twee gemengde broedgevallen in het Zwin. Gemengde broedgevallen met Visdief werden verder onder meer vastgesteld in Nederland (Beijersbergen 1988), Groot-Brittannië (Robbins 1974) en in het noordoosten van de Verenigde Staten (Zingo *et al.* 1994). Een gemengd broedgeval met Noordse Stern werd beschreven in Nova Scotia (Canada; Whittam 1998) en Schotland (Ewins 1987). In nagenoeg alle gevallen waar het geslacht bekend was, waren de Dougalls Sterns net zoals in Zeebrugge wijfjes (Whittam 1998).

*Figuur 5. Dougalls-ouder van het paartje Dougalls Stern x hybride Dougalls Stern * Visdief – Roseate-parent of the pair Roseate Tern x Roseate Tern * Common Tern (R. Debruyne).*

*Figuur 6. Hybride-ouder Dougalls Stern * Visdief. Let op de lange, volledig witte start, de brede witte randen aan de binnenste handpennen en de donkere snavel – Hybrid-parent Roseate Tern X Common Tern. Note the long, completely white tail, the broad white edges to the inner primaries and the dark bill (T. Linster).*

Literatuur

- Beijersbergen R. 1988. Dougalls Stern hybridiserend met Visdief op Hooge Platen in 1982-85. Dutch Birding 10: 121-123.
- Courtens W. & E.W.M. Stienen 2004. Voorstel tot afbakening van een vogelrichtlijngebied voor het duurzaam in stand houden van de broedpopulaties van kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist. Adviesnota IN.A.2004.100. Instituut voor Natuurbehoud, Brussel.
- De Ruwe F. & G. De Smet 1997. Hybride Dougalls Stern x Visdief broedend met Visdief te Zeebrugge in 1995. Dutch Birding 19: 64-65.
- Ewins P.J. 1987. Probable interbreeding of Roseate and Arctic Terns. Scottish Birds 14: 215-216.
- Hays H. 1975. Probable Common x Roseate Tern hybrids. The Auk 92: 219-234.
- Ratcliffe N., I. Nisbet & S. Newton 2004. Roseate Tern *Sterna dougallii*. BWP Update 6: 77-90.
- Robbins C.S. 1974. Probable interbreeding of Common and Roseate Terns. British Birds 67: 168-170.
- Whittam R. 1998. Interbreeding of Roseate and Arctic Terns. Wilson Bulletin 110: 65-70.
- Zingo J.M., C.A. Church & J.A. Spendelow 1994. Two hybrid Common x Roseate Terns fledge at Falkner Island, Connecticut. Connecticut Warbler 14: 50-55.

Wouter Courtens, Eric W.M. Stienen, Marc Van De Walle & H. Verstraete

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), Kliniekstaat 25, B-1070 Brussel, Belgium, wouter.courtens@inbo.be